

ten tabgivende måde, hvorpå forskudsudbetalingerne praktiseredes. I tilknytning til gennemgangen af hændelsesforløbet tager domstolen stilling til, om der er begået fejl, og om ansvaret herfor må placeres i arbejdsdirektoratet, arbejdsministeriet eller rigsrevisionen. Endelig tager domstolen stilling til, hos hvilke medarbejdere i direktoratet, arbejdsministeriet og rigsrevisionen ansvaret bør placeres, og om nogen af dem har udvist forhold, der kan begrunde retligt ansvar. For så vidt angår ministrene har domstolen anset det for at ligge uden for dens opgaver at vurdere, om begåede fejl kan begrunde retligt ansvar for dem.

2. Kommissionsdomstolens kritikpunkter og konklusioner med hensyn til placeringen af ansvaret.

De begåede fejl, jfr. de følgende pkt. a–d, må ifølge kommissionsdomstolen bl.a. ses på baggrund af, at arbejdsdirektoratet som følge af den alvorlige udvikling i arbejdsløsheden har haft vanskeligt ved personalemæssigt at følge med i udviklingen, og at ressortkontoret i arbejdsministeriet i perioden har været belastet bl.a. af flere lovændringer årligt. Rigsrevisionen har ligesom direktoratet måttet prioritere fejludbetalingerne højere end forskudsspørgsmålet.

Det lægges endvidere til grund, at det på grund af arbejdsløhedskassernes position ikke var nogen let opgave, direktoratet og ministerium var stillet over for. Uanset vanskelighederne burde direktoratet og ministeriet imidlertid have taget spørgsmålet op, således at afgørelsen af, om og eventuelt i hvilket omfang der ville kunne fires på hensynet til statens økonomiske interesser, var blevet lagt op til ministeren.

a) Om *den i 1970 påbegyndte forskudsudbetaling* anfører kommissionsdomstolen, at det må betegnes som en fejl, at spørgsmålet om fastsættelse af retningslinjer og vilkår for forskudsudbetalingerne ikke blev taget op og løst, inden direktoratet begyndte at udbetale forskudsvis. I hvert fald burde dette være sket fra det tidspunkt i begyndelsen af 1970'erne, hvor det måtte stå klart, at forskudsvis udbetaling ville blive den almindelige ordning. Ansvaret for fejlen anses først og fremmest at være arbejdsdirektoratets. Fra det tidspunkt, hvor ministeriet er blevet be-

kendt med forskudsudbetalingerne, må ansvaret formentlig tillige påhvile ministeriet.

Efter en gennemgang af de ansvarlige embedsmænd konkluderes, at der ikke er grundlag for at antage, at nogen af disse har gjort sig skyldig i fejl eller forsømmelser af en sådan karakter, at det må kunne begrunde strafferetligt, disciplinært eller erstatningsretligt ansvar.

Om ministrene anfører kommissionsdomstolen, at Lauge Dahlggaard (minister 1968–71) ikke i sin ministertid har været bekendt med forskudsudbetalingerne, og at der i øvrigt ikke kan placeres noget ansvar i arbejdsministeriet for fejlen ved forskudsudbetalingen i denne tidlige periode. Erling Dinesen (minister 1971–73 og igen 1975–76) og Johan Philipsen (minister 1973–75) har derimod været bekendt med, at der skete forudbetaling. Det anføres, at det formentlig måtte påhvile ministeriets embedsmænd at gøre ministrene opmærksom på de problemer, som forskudsudbetalingerne rejste, bl.a. med hensyn til retningslinjer og vilkår, herunder rentevilkår. Der er imidlertid ikke holdpunkter for at antage, at der af ministeriets embedsmænd er gjort opmærksom herpå, eller at de på anden måde er blevet opmærksomme på det. Kommissionsdomstolen anfører, at ministrene således ikke har haft nogen selvstændig opfordring til at reagere.

b) Om *den ordning, der blev gennemført ved arbejdsdirektoratets cirkulære af 25. marts 1976* anfører kommissionsdomstolen, at forudsat at spørgsmålet om lovhjælp og girospørgsmålet var blevet taget op og løst inden for en rimelig tid efter 1. april 1976, ville det næppe kunne betegnes som en fejl – i hvert fald ikke nogen væsentlig fejl – at nyordningen blev sat i kraft pr. 1. april 1976 som sket uanset de mangler, den var behæftet med. Derimod var det formentlig en fejl, at direktoratet havde opgivet kravet om renter på afdelingsniveau, og at der ikke var krævet opsplitning af de fælles konti på afdelingsniveau. Der burde også være givet en bestemmelse, der kunne sikre opnåelse af den gunstigste mulige rente.

Det betegnes som en fejl, at girospørgsmålet ikke blev løst inden for en rimelig tid efter den 1. april 1976. Det anføres, at en giroløsning utvivlsomt kun kunne være gennemført i henhold til en politisk løsning. I jo hø-